

testatun: *Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi ne commovear* (Psal. xv, 8). Nunquid non et illius manum dexteram, et solam eam putas dexteram tenuisse, cujus totam in facultatem pariter et in carnem licere passus est, quidquid libere visum est inimico? *Verumtamen animam*, inquit, *ejus serva* (Job II, 6). Utinam mihi semper a dextris sis, Jesu bone! utinam semper teneas manum dextram meam! Scio enim et certus sum quoniam nulla nocebit adversitas, si nulla dominetur iniquitas. Tondeatur interim et tundatur sinistrum latus; pulsetur injuriis, vellicetur opprobriis: libens illud expono, dum a te custodiar, dummodo sis ipse protectio mea super manum dextram meam.

13. Forte etiam mille qui a sinistris casuri sunt, homines magis intelligendi sunt, quam dæmones. Hic nimirum nobis non nisi ob temporalia quælibet adversantur et transitoria bona, quæ quidem aut nos habere invidiosa malignitate suspirent, aut cupiditate injusta sese potius doleant non habere. Forte enim mundi hujus conantur auferre substantiam, forte favorem hominum, forte ipsam corporum vitam. Usque huc sævire humana persecutio potest; animæ vero non habent quid faciant. Nam dæmones quidem superna nobis et æterna potius invidere noscuntur, non tamen ut sibi cedat, quod irreparabiliter amiserunt; sed ne illuc pauper de pulvere suscitatus accedat, undè ipsi in gloria conditi irreparabiliter ceciderunt. Indignatur et livore tabescit obstinata malignitas humanam fragilitatem obtinere, quod retinere ipsa non meruit. Sed etsi quando forte cuivis temporalia damna aut inferre conantur, aut gratulantur inferri; hæc eorum tota molitio est, ut jactura exterior vel eidem ipsi, vel alteri occasio sit interna: sicut e regione homines, quoties ea suadere nobis, aut quolibet modo efficere curant, unde dextera nostra lædatur, non hoc quidem principiter agere, sed temporale aliquod cuivis proventurum, vel sibi scilicet, vel nobis, vel alteri forte cupiam; aut detrimentum aut emolumentum exinde seu captare, seu propulsare velle videntur. Nisi forte eatenus quis in dæmonem transierit ex homine, ut optare ullo modo possit quemlibet sibi inimicissimum hominem æterna damnatione multari.

14. Quid nos miseri dormitamus a spirituali studio, quos tam multipliciter insectatur nequitia spiritualis? Et pudor est dicere, et silere prohibet vis doloris. **814** Quantos enim invenire est, fratres, ex his quoque qui in religionis habitu et proposito degunt perfectionis, quos terribilis illa prophætæ sententia comprehendisse videtur: *Si oblitus fuero tui, Jerusalem, oblivioni detur dextera mea!* (Psal. cxxxvi, 5.) Nempe sinistri custodiæ lateris tota sollicitudine incubantes, callent admodum, sed sapientia hujus sæculi, cui abrenuntiassent debuerant: ea quoque nihilominus quam revelat caro et sanguis, quibus juxta Apostolum noluisse acquiescere videbantur (Galat. I, 16). Denique videas eos tam avide lucra

A captare præsentia, tam sæculariter transitorii utilitatibus adgaudere, ad terrenarum damna vel minima facultatum tam pusillanimitè turbari, tam carnaliter super his decertare, discurrere tam impudenter, tam irreligiose, sæcularibus sese implicare negotiis, ac si hoc esset tota eorum portio, hæc universa substantia. Attentius sane agricola pauperem excolit fundum, sed cui forte nulla amplior pretiosiorve sit possessio. Buccellam panis in sinu suo mendicus abscondit, quod in saccellis suis solum hoc metalli genus æruginet. Tu quid ita extremæ huic paupertati, et quidem proprii male prodigus laboris, incumbis? Est et alia tibi possessio, etsi forte remota. Erras. Nil tam prope nos, quam quod intra nos est. At forte non quidem longius positam, sed inutilem esse causaris, ut hic tibi quaerendam magis sufficientiam putes. Falleris: ibi magis invenies, imo non invenies nisi ibi. An vero æstimas quod vel operam tuam non exigat, vel minus respondeat operanti? aut certe in tuto credis esse locatam, nec ulla deinceps sollicitudine custodis egere. Quodlibet horum sapias, scito quod desipias vehementer. Ibi enim quammaxime quæ seminaverit homo, hæc et metet (Id. vi, 8). Sed et qui parce seminat, parce et metet; qui vero in benedictionibus seminaverit, de benedictionibus et metet (II Cor. ix, 6), ut faciat unum tricesimum, unum sexagesimum, unum centesimum. Habes autem thesaurum, istum in vasis fictilibus, si tamen adhuc habes. Puto enim, jam amisisti, puto, jam sublatus est; puto, jam comederunt alieni robur tuum, et ignorasti; nec potes thesauro tuo cor apponere, quippe qui thesaurum ipsum non habeas. Alioquin, quaeso te, si tam sollicitus es, si nec minima spernis, si tam prudenter servas paleas tuas; etiam horreum tuum servare memento et custodire. Imo vero non exponas thesaurum tuum, qui sic incubas sterquilinio tuo. Forte enim illud tibi invident mille, sed istum obsident decem millia, nec minus superabundantes astutia et credulitate quam numero. *Cadent*, inquit, *a latere tuo mille, et decem millia a dextris tuis*. Verte illuc oculos fidei. Forte enim jam irruperunt aditus, forte jam libere diripiunt omnia, forte jam spolia ipsa distribuunt. Quid sinistro lateri tam male studiosus observator inhæres, nisi quod non in latere jam tibi esse, sed in facie sinistra videntur, quod hæc provideas in conspectu tuo semper; et qui tangit hoc, non latus tetigisse putetur, sed pupillam oculi tui?

D 15. Cæterum jam nunc tibi provide, quisquis es dextri negligens, sinistri lateris cultor, ne cum hædis locum accipias in sinistra quam elegisti (Matth. xxv, 33). Asperum verbum est, fratres: non immerito expavistis. At cavere non minus necesse est quam pavere. Et quidem Dominus meus Jesus post cætera inæstimabilis suæ erga me beneficia pietatis, etiam dextrum sibi propter me passus est latus fodi: quod videlicet non nisi de dextera mihi propinare vellet, non nisi in dextera locum parare refugii. Utinam

ego talis merear esse columba, quæ in foramine petræ habitet, et in foramine lateris dextri. Considera tamen hoc vulnus eum penitus non sensit. Neque enim illud excipere voluit, nisi jam soporatus in morte: ut moneret te, quamdiu vivis, in hujus semper lateris vigilare custodia; sed et mortuam censi eam animam oportere, quæ quidem perniciose insensibilitate dissimulet in dextera sibi vulnus infligi. Merito quidem in sinistro latere positum esse dicitur cor hominis, quod affectatio ejus prona sit semper et proclivis in terram. Nec san ignorabat hoc miserabiliter **845** ingemiscens: *Adhæsit*, inquit, *pavimento anima mea, vivifica me secundum verbum tuum* (Psal. cxviii, 25). Sed ne his quidem in hoc pondere nos conditionis humanæ et gravedine cordis volebat remanere qui sic admonens loquebatur: *Levemus corda nostra cum manibus ad Deum* (Thren. III, 41). Plane id suadebat, ut a sinistro latere erigerentur ad dextrum. Sæcularis militia, fratres, in sinistro tantum latere clypeum portat: non imitemur, si inter eos nolimus deputari, quos huic sæculo militare constat, non Christo. *Nemo*, inquit, *militans Deo, implicat se negotiis sæcularibus* (II Tim. II, 4): hoc est, scutum applicat non tam dextra, quam sinistra.

16. Attamen, fratres, utrumque nobis latus tegendum est si meministis. *Scuto*, inquit, *circumdabit te veritas ejus*: et Apostolus ipse, *Per arma*, inquit, *justitiæ a dextris et a sinistris* (II Cor. vi, 7). Cæterum ipsam audi justitiam. Forte enim non eadem utriusque lateri forma præscribitur. Nempe hinc quidem mandatur, *Non vosmetipsos defendentes, charissimi, sed date locum iræ* (Rom. xii, 19): et, *In patientia vestra possidebitis animas vestras* (Luc. xxi, 19). Inde vero præcipitur, *Nolite locum dare diabolo* (Ephes. iv, 27). Et item, *Resistite diabolo, et fugiet a vobis* (Jacobi iv, 7). Audi adhuc quomodo tegas latus utrumque. *Providentes bona*, ait idem apostolus, *non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus* (Rom. xii, 17). Hæc est enim voluntas Dei, ut beneficientes, non modo tabescere malignorum dæmonum invidiam, verum etiam obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam (I Petr. II, 15). Numquid tamen in æternum erit nobis hæc protectio necessaria? aut semper [alias, certe] ab utroque latere hostile agmen instabit? Erit quando non modo non instabunt, sed nec stabunt quidem. *Cadent a latere tuo mille, et decem millia a dextris tuis*. Siquidem nec humana malitia jam tunc habebit quid faciat; nec dæmonum millia plus verebimur, quam totidem vermium agmina, vel muscarum. Haud aliter denique intuebimur eos, quam filii Israel, transmissis jam mari Rubro, undique sui Ægyptios mortuos, sed et rotas curruum ire in profundum cernebant: ut et nos scilicet, longe tamen securius et delectabilius, cantemus Domino, quod gloriose honorificatus sit, equum et ascensorem ejus dejiciens in abyssum (Exod. xiv, xv).

SERMO VIII.

A *De versu octavo, « Verumtamen oculis tuis considerabis, et retributionem peccatorum videbis. »*

1. Brevius quidem vobis aliquando, dilectissimi, loquerentur, si crebrius id liceret: quod et vos credimus nonnunquam advertere potuisse. Cæterum quoties, ipsa diei præoccupante malitia, pluribus forte diebus molestissimum sustinimus a vestra exhortatione et consolatione silentium, neminem vestrum reor oportere mirari si, tempus ipsum redimere cupientibus nobis, sermo rarior interdum protraheretur videatur. Hoc sane nobis actum sit brevi proœmio, ut hesterni pariter hodiernique sermonis, illius quidem prolixitas, hujus vero brevitatis excusata apud vos habeatur. Vereor siquidem minus gratam fore nonnullis vel fuisse illam, vel istam fore; aut magis utramque quam alteram. *Scuto*, inquit, *circumdabit te veritas ejus: non timebis a timore nocturno, a sagitta volante in die, a negotio perambulante in tenebris, ab incursu et dæmonio meridiano. Cadent a latere tuo mille, et decem millia a dextris tuis, ad te autem non appropinquabit*. Diximus hinc præcedentibus sermonibus quod dignata est Veritas ipsa largiri, quemadmodum scilicet fidelem animam interim quidem a tentationibus, postmodum vero a difficultatibus tueatur. Quæ tamen utraque brevis quidem in alio psalmo idem iste propheta commendans, *In te*, inquit, *eripiar a tentatione, et in Deo meo transgrediar murum* (Psal. xvii, 30): quod ipso nimirum duce, nec hic gradus offendiculum, nec egrediens hinc obstaculum pateretur. In altero ergo crebra ereptio, in altero plena jam et securi liberatio designatur. Nam in hoc sane tertio quod **846** adjungit, *Verumtamen oculis tuis considerabis*, etiam felicitatis non modicæ promissionem arbitror contineri. *Cadent*, inquit, *a latere tuo mille, et decem millia a dextris tuis, ad te autem non appropinquabit. Verumtamen oculis tuis considerabis*. Ita oro, Domine, ita fiat. Cadant illi, et non cadam ego; paveant illi, et non paveam ego; confundantur illi, et non confundar ego.

2. Evidentius siquidem paucis hoc loco verbis et animæ mihi immortalitas commendatur, et ipsius quoque fides astruitur corporeæ resurrectionis. Nempe ruentibus illis futurus sum ipse qui videam, et ne isti quoque, quibus eorum novissimam intuear retributionem, oculi defuturi. Neque enim simpliciter oculis, sed *oculis*, ait, *tuis considerabis*: istis utique qui nunc languent præ inopia, et deficient, dum speras in Deum tuum. Et vere, fratres deficient oculi dum speramus. *Quod enim videt quis, quid sperat?* *Spes*, inquit, *quæ videtur, non est spes* (Rom. viii, 24). Ipsi ergo jam tunc considerabis oculis, quos modo quidem nec levare audes ad cælum; ipsis plane, qui toties interim fluunt lacrymis, ac crebris compunctionibus ateruntur. Nec enim novos tibi instaurandos putes, sed tuos utique restaurandos. Quid tamen de oculo dixerim, etsi minutissima, eminentissima tamen, excellentissima-

que humani corporis portione? Reposita est in sinu nostro beata spes, ex promissione utique Veritatis, nec capillum quidem de capite periturum (Luc. XXI, 18).

3. Forte tamen idcirco signanter visio promittitur oculorum, quod hoc quidem summum interim animæ desiderium videatur, ut videat bona. *Credo*, inquit, *videre bona Domini in terra viventium* (Psal. XXVI, 13). Supremas nimirum corporis sui fenestras supernæ aperiri desiderat veritati, per speciem magis ambulare gestiens, quam per fidem. Sane fides ex auditu, non ex visu. Denique substantia est sperandarum rerum, argumentum non apparentium (Hebr. XI, 1). Et in fide ergo, sicut et in spe, deficit oculus, auris proficit sola. *Dominus Deus aperuit mihi aurem*, ait propheta (Isai. L, 5): sed quandoque etiam oculus revelabit. Erit quando jam non dicetur, *Audi filia, et vide, et inclina aurem tuam* (Psal. XLIV, 11): sed, leva potius oculos tuos, et contemplare. Quid? Plane jucunditatem et exultationem, quam thesaurizat super te Deus tuus. Quid? Plane non ea modo, quæ interim quidem etsi non videre adhuc, et audire tamen, et credere potes; verum etiam quod sicut non vidit oculus, sic nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quod præparavit Deus diligentibus se (Isai. LXIV, 4, et I Cor. II, 9). Nimirum tanta capiet oculus resurrectionis, quanta nec auditis, nec animus ipse nunc capiat. Ob hanc denique tam vehementem animæ concupiscentiam videndi, scilicet quod audit et credit, alium quoque evidentissimum futuræ præconem resurrectionis ipsorum propriam mentionem fecisse arbitror oculorum. *Rursum*, ait, *circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum salvatorem meum: quem visurus sum ego ipse et non alius, et oculi mei conspecturi sunt*: et adjecit, *Reposita est hæc spes mea in sinu meo* (Job. XIX, 26, 27).

Forte tamen considerandum attentius quod ait, *Oculi mei*, sicut et in Psalmo, *Oculis*, inquit, *tuis considerabis*. Numquid enim mei esse oculi nunc videntur? Plane non mei. Nonnunquam sane visi sunt fuisse mei, quod ipsi quoque ad eam pertinere noscantur, quam male servaturus accepi, paternæ substantiæ portionem. Nempe velociter profligata est, universam citius dissipavi. Occupavit membra omnia lex peccati, libere intrabat mors per fenestras meas; cujus nimirum factus eram servus etiam ego ipse. Miser equidem servus, non sane homini serviens, sed immundo pecori et cœnoso. Neque enim mercenaria saltem conditione famulabar, sed plane servili. Nisi forte mercedem quis dari putet, cui etiam cibus negatur, et cibus quoque ipsa esurie perniciosior. Cupienti siquidem porcorum siliquas nemo dabat, ut porcis viverem, nec conviverem porcis. Denique [alias, deinde] numquid meus tunc oculus erat, quando deprædabatur animam meam? Qua quidem **S17** necessitate demum coactus sum beneficium resignare [alias, refutare] in manu domi-

natoris, ut quod omnino non poteram, ipse sibi illud ab hostili tyrannide vindicaret.

5. Considerate attentius, dilectissimi, et animadvertite in quam potestate evaseritis Pharaonis intolerabile jugum, ut jam membra vestra non sint arma iniquitatis peccato, nec regnet ultra in mortalibus corporibus vestris. Non est hoc operis vestri, fratres: dextera Domini facit virtutem; solus hoc potest ille, qui nihil omnino non potest. Ne dixeritis, *Manus nostra excelsa* (Deut. XXXII, 27); sed tam salubriter quam veraciter confitemini quia Dominus facit hæc omnia. Denique nemo sibi dubitet omnimodis esse cavendum, ne forte donec adhuc dies mali sunt, et nulla usquam securitas homini, hanc suam possessionem de manu tam pii, tamque providi tutoris, in periculosam perniciosamque interrim libertatem recipere velle præsumat. Quod enim æmulatur Pater, pro te æmulatur: nec invidentiæ, sed providentiæ est, quod sibi totam jubet manere substantiam, ne pereat tibi. Denique ubi ad magnam illam sanctamque civitatem perveneris, cujus fines posuit pacem, ubi nullus jam hostium timeatur incursus; non modo reddet te tibi, sed dabit insuper et se ipsum. Interim sane a voluntatibus tuis avertere, et Deo dicata membra nulla tibi temeritate usurpes, sciens quod pietati sanctificata non absque gravi sacrilegio in usus vanitatis, curiositatis, voluptatis, aut ejusmodi sæcularis operis assumantur. *Nescitis*, ait Apostolus, *quod corpora vestra templum sunt Spiritus sancti, quem habetis a Deo, et non estis vestri?* et item, *Corpus*, inquit, *non fornicationi*. Sed cui? Numquid tibi? Plane sit tibi liberum, sed si eripere illud, aut ereptum saltem deinceps a fornicationis impetu vindicare propriis viribus potes. Quod si forte non potes, imo quia vere non potes, sit *corpus non fornicationi, sed Domino* (I Cor. VI, 19, 13): serviatque interim sanctificationi, ne corruptioni denuo pejus servire contingat. *Humanum dico*, ait Apostolus, *propter infirmitatem, carnis vestræ. Sicut exhibuistis membra vestra servire iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem* (Rom. VI, 19). Verum id quidem propter infirmitatem, ut ipse quoque præmisit. Cæterum ubi resurrexerit in virtute quod in infirmitate fuerat seminatum, nulla jam erit necessitas serviendi. Ubi et securitas libera fuerit, et secunda libertas, quidni multo magis reddat eum sibi? Quidni potius libertate donet fidelem servum magnus ille Paterfamilias, quandoquidem et super omnia bona sua constituet eum?

6. Jam tunc ergo oculis tuis considerabis, si tamen eos fideliter agnoveris interim esse ejus, non tuos. Num et præter eam quam diximus, voti utique tam necessarii rationem, quo nimirum membra ipsa, quæ tibi a peccati tyrannide vindicare omnino non posses, propriis abrenuntians voluntatibus, divino cultui mancipasti; nunquid vel modo tua esse videntur, in quibus adhuc contraria lex, etsi non regnat, habitat tamen: in quibus poena peccati

secundus equidem hostis tuus, non modo manet, sed et prævalet et libere dominatur? Tunc tuum dixeris corpus, quod mortuum est propter peccatum; aut animæ esse, quod animam aggravare non cessat? Plane si quis suum illud dicere cupit, non aliud convenienter dixisse videbitur, quam onus suum, quam carcerem suum. Alioquin quoniam modo tuos dixeris oculos, quos sane interim, vis, non vis, toties somnus occupat, fumus turbat, exiguus pulvis sauciat, noxius humor obnubilat, dolor acerbis excruciat, vel ipsa demum novissima mors excæcat? At tunc plane tui erunt, quando omnia ista non erunt: ut vere jam tuis oculis considerare sit, quibus nimirum pro libito deinceps utaris ad omnia tam libere, quam secure. Neque enim avertendi de cætero erunt oculi, ne videant vanitatem, quod purissimam videant veritatem: multo minus intrabit per fenestras mors, quod ipsa quoque inimica novissima destruat. An vero times eos e tanta plenitudine **S18** luminis, ubi singuli justis tanquam singuli soles fulgeant, aliquando caligaturos fore? Timendum id plane, si non ipsos quoque oculos, sicut cætera humani corporis membra, resurrectio glorificaret.

7. *Et retributionem peccatorum videbis*. Hoc plane eis grave tormentum, et magnus quidam malorum cumulus erit. Forte enim quodcumque solatium videretur, eorum quos tam malitiose impugnaverint, in tormentis suis vel conscientia latere, vel ipsos saltem declinare posse conspectus. Verumtamen et si illis ex hac nostra consideratione immensum quoddam miseriæ pondus accedat, nobis quæ necessitas erit, quæ utilitas, quæ voluptas? Quid enim modo tam irreligiosum, imo quid tam inhumanum et execrabile videretur, quam cruore quantumlibet inimicorum, quantumlibet iniquorum, pascere velle oculos, et oblectare aspectus supplicis miserorum? Attamen sicut videbit peccator et irascetur, dentibus suis fremet et tabescet (prius enim benedicti vocabuntur in regnum, quam maledicti in caminum dejiciantur ignis æterni, quo videlicet acrius doleant, videntes quid amiserint); sic justis quoque videbunt, et lætabuntur, considerantes quid evaserint. In illa ergo tanta separatione, quemadmodum hædis agnorum visio gravissimi livoris occasio fiet; sic electis e regione consideratio reproborum, imensa quædam materia gratiarum actionis et laudis. Unde enim justis tam magnifice gratias agerent, nisi cum inexcogitabili felicitate qua perfruuntur, ipsam quoque retributionem cernerent injustorum, a quibus equidem sola misericordia Redemptoris segregatos sese esse fidelissime et devotissime recordantur? Unde vero impii tanto animi furore tabescerent, nisi in regnum summæ beatitudinis coram sese vidissent alios introduci, et tunc demum in illos sese fetores, in illos horrores, in illos æterni incendii cruciatu, in illos denique immortalis mortis miseriae gementes esse damnatos? *Ibi enim*, inquit, *fletus, et stridor dentium* (Matth. XIII, 50). Fletus

quidem ob ignem qui non exstinguitur, stridor vero ob vermem qui non moritur. Plane fletus ex dolore, stridor dentium ex furore. Fletum nempe tormentorum immanitas, stridorem dentium vehementia ipsa tabescentis invidiæ, et obstinata malignitas extorquebit. Ita ergo retributionem peccatorum videbis: ne videlicet ignarus tanti periculi, ingratus aliquando liberatori posse fieri videaris.

8. Non solum autem, sed et securitas perfecta justorum erit visa retributio peccatorum, quo videlicet nec humanam aliquando, nec diabolicam ultra vereri malitiam possint, qui nimirum cadentibus a latere suo mille, et decem millibus a dextris suis, non modo eos cadere viderint, sed et cadere in gehennam. Putas enim, timere adhuc non poterant, et callidiores cunctis animantibus serpentem habere suspectum, præsertim seductæ quondam in paradiso non immemores mulieris, nisi cum toto jam corpore suo ultricibus traditum flammis, et inter se et eum magnum plane jam chaos firmatum esse conspicerent?

9. Tertium quoque hoc nihilominus peccatorum tibi consideratio ipsa præstabit, ut ex comparatione deformitatis eorum eminentius gloriosiusque respicereas. Sic nimirum sibi invicem collata contraria, suæ quidem utrumque videtur suscepisse augmentum aliquod qualitatis: ut album nigro si conferas, et hoc candidius, et illud tetrius apparebit. Sed audi certius super hoc testimonium propheticum sermonem: *Lætabitur*, ait, *justus cum viderit vindictam*. Ut quid ita? *Manus suas lavabit in sanguine peccatoris* (Psal. LVIII, 11). Plane non inquinabit in sanguine, sed lavabit: ut unde ille cruentus magis, inde iste nitidior videatur; unde ille plus sordet, inde iste pulchrius elucescat.

10. Nullam forte ex his tribus causis humanus refugere vel modo inveniatur affectus: sed non propter aliquod horum Sapientia in eorum ridebit interitu, quod tamen sine ulla dubitatione factura est. Nempe ipsa prædicat quæ mentiri omnino non potest: *Quia S19* *vocavi, et renuistis; extendi manum meam, et non fuit qui aspiceret*. Et post pauca: *Ego quoque in interitu vestro ridebo et subsannabo, cum vobis quod timebatis advenerit, cum irruerit repentina calamitas, et interitus quasi tempestas ingruerit* (Prov. I, 24, 26, 27). Quid ergo in insipientiam interitu Sapientiæ credimus placitum, nisi justissimam suam dispositionem, et irreprehensibilem ordinem rerum? Sane quod Sapientiæ tunc placebit, sapientibus quoque placeat necesse est universis. Non igitur tibi durum videatur fore quod dicitur, *Oculis tuis considerabis*, quando et ridebis in eorum interitu: non quod velut quadam immanitate crudelitas in ipsa tibi ultione complaceat; sed quod modus ipse pulcherrimus divinæ ordinationis ultra quam credi possit, justitiæ relatores et amatorem æquitatis oblectet. Ubi optime omnia constituta, et suum cuique cessisse locum, imo in suum quemque cessisse,

plenius et perfectius illustrante veritate cognosces; quomodo non omnia considerare, et in omnibus omnium moderatorem magnificare libebit? Pulchre omnino Petrus apostolus filium perditionis in locum suum abiisse testatus est, quod in aere crepuerit medius (Act. 1, 25, 18), aeriaram collega potestatum: utpote quem veri Dei et veri pariter hominis, qui de caelo venisset operaturus salutem in medio terræ, hujus, inquam, proditorem, nec cælum reciperet, nec terra sustineret.

11. Itaque oculis tuis considerabis, et retributionem peccatorum videbis. Primo quidem, ob tuam evasionem; secundo, ob omnimodam securitatem; tertio quoque, ob comparisonem; quarto, ob ipsius justitiæ perfectam æmulationem. Erit enim jam tunc non misericordiæ, sed judicii tempus: nec ulla omnino credenda est erga impios futura illic miseratio, ubi nec ulla speranda est correctio. Procul erit humanæ infirmitatis ista mollities, qua tamen interim pro tempore charitas utitur ad salutem, amplissimo quodam velut [alias, videlicet] expansæ sagenæ sinu et bonos et malos colligens pisces, id est affectus jucundos pariter et molestos. Verum hoc quidem in mari. Nam in littore solos eliget bonos, sic videlicet gaudens cum gaudentibus, ut ex hoc jam cum flentibus flere non possit. Alioquin quomodo in nobis judicabitur hic mundus, nisi hujus teneræ affectionis obliti, introductique fuerimus in cellam vinariam, secundum eum qui dixit: *Introibo in potentias Domini; Domine, memorabor justitiæ tuæ solius?* (Psal. LXX, 16.) Nec modo quidem considerare permittimur personam pauperis, aut misereri ejus in judicio: sed cum molestia licet, coercendus ejusmodi pietatis affectus, et æquitatis est dictanda sententia. Quanto magis ubi nulla animi colluctatio, ubi nulla poterit subintrare molestia, oportet impleri quod dictum est, *Absorpti sunt juncti petrae iudices eorum?* (Psal. CXL, 6.) Absorpti plane in affectum justitiæ, et Petrae soliditatem, cui juncti sunt, imitantes. *Juncti*, inquit, *petrae*, quam profecto solam ut sequerentur, cætera omnia reliquerunt. Nempe hoc est quod interroganti Petro quidnam accepturi essent, Petra ipsa respondit: *Cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel* (Matth. XIX, 28). Hæc quoque propheta prænuntians ait: *Dominus ad judicium veniet cum senioribus populi sui* (Isa. III, 14). Tunc putes flexibile quidpiam inveniendum in iudicibus junctis Petrae? *Qui adhæret Deo*, Apostolus ait, *unus spiritus est* (I Cor. VI, 17): qui et Petrae jungitur, lapis unus. Ad quod sane Propheta non immerito suspirans, *Mihi*, inquit, *adhærere Deo bonum est* (Psal. LXXII, 28). Ita ergo absorpti sunt juncti Petrae iudices eorum. O familiaritatis gratiam! o honoris culmen! o fiducia privilegium! o prærogativam securitatis perfectæ!

12. Quid enim tam pavendum, quid tam plenum anxietatis, et vehementissimæ sollicitudinis excogitari potest, quam judicandum astare illi tam terri-

fico tribunali, et incertam adhuc expectare sub tam districto Judge sententiam? *Horrendum est*, ait Apostolus, *incidere in manus Dei viventis* (Hebr. X, 31). Judicemur interim, fratres, et terribilem illam expectationem præsentem §50 studeamus declinare iudicio. Non judicabit Deus bis in idipsum. Sane ut quorundam peccata, sic et quorundam studia bona manifesta sunt, præcedentia ad iudicium: ut illi quidem non expectantes sententiam, proprio statim pondere criminum in tartara dejiciantur; isti vero e regione paratas sibi sedes tota libertate spiritus sine ulla cunctatione descendant. Felix paupertas voluntarie omnia relinquendum, et sequentium te, Domine Jesu? Felix plane, quæ tam securus, imo tam gloriosos faciat in illo singulari fragore elementorum, et in illo tremendo examine meritorum, in illo tanto discrimine iudiciorum! Jam vero audiamus quid ad tantas promissiones devota et fidelis anima respondeat, ne forte aut diffidere, aut secus quam oporteat fidere videatur. *Quoniam tu es*, inquit, *Domine, spes mea*. Quid tam sobrie, quid tam pie poterat dici? Sed nec aliud huic verbo videtur posse convenientius responderi, quam quod sequitur: *Altissimum posuisti refugium tuum*. Cæterum ignoscite nobis, fratres: hodie quoque promissæ etiam terminos brevitatis paulo minus excessisse vide-

SERMO IX.

De versu nono, « Quoniam tu es, Domine, spes mea; altissimum posuisti refugium tuum. »

1. Etiam, fratres, hodie aliquid audiamus de promissione Patris, de expectatione filiorum, de fine hujus nostræ peregrinationis, de mercede laboris de fructu captivitatis. Et quidem dura omnino capti-vitas, non modo illa communis, quam ex ipsa jam conditione generis toleramus humani, sed hæc quoque qua voluntates mortificare proprias, etiam perdere proprias in hoc mundo animas festinantes, in hos tam rigidæ compedes disciplinae, in hunc tam gravis poenitiæ carcerem dedimus nosmetipsos. Miseranda servitus plane, sed si coacta, sed si non spontanea videretur. Nunc vero cum voluntarie sacrificetis Deo, nec ingeratur ulla nisi per ipsam voluntatem violentia voluntati, profecto aliquid in causa est. Illud puto aliquid, quo majus aliquid esse non potest. An vero plangendum videtur quamlibet magnum, quamlibet laboriosum, quod propter Deum fiat? Etsi magnitudo ipsa laboris interdum forte extorqueat compassionem, sed multo magis causæ consideratio exigit congratulationem. Quid quod bona omnia non modo propter eum constat fieri, sed per eum? Deus enim est qui operatur in vobis et velle et perficere, pro bona voluntate (Philipp. II, 13). Ipse ergo auctor, ipse remunerator operis, ipse remuneratio tota: ut summum illud bonum, cujus nimirum tam perfecta est simplicitas in se ipso, duplex quodammodo videatur in nobis causa bonorum, effectiva scilicet, et finalis. Bene ergo, dilectissimi, quod in his omnibus tam multis laboribus vestris

non modo subsistitis, sed etiam superatis propter eum qui dilexit vos. An vero non per eum? Et manifeste. *Sicut enim abundant pro Christo tribulationes nostræ*, ait Apostolus, *ita abundant etiam consolationes nostræ per ipsum* (II Cor. I, 5).

2. Usitatus sermo, communis sermo, propter Deum: sed plane, ubi non vacue dicitur, profundissimus sermo. Crebro sonat in ore hominum, etiam a quorum corde longe esse probatur. Omnes sibi propter Deum præstari postulant, propter Deum flagitant sibi subveniri. Facile quoque ipsa petuntur propter Deum, quæ tamen non sunt secundum Deum: et id ipsi fieri quis obsecrat propter Deum, quod non desiderat propter Deum, magis autem forte contra Deum. Cæterum vivus plane et efficax sermo, ubi non perfunctorie, non usurpatorie, non velut quodam usu loquendi, vel arte persuadendi; sed ex pinguedine, ut dignum est, devotionis, et pura animi intentione procedit. Nempe et mundus transit, et concupiscentia ejus; nec satis utiliter posita, aut stabilita firmiter, vel cadente eo, quæ pro eo facta sunt, videbuntur. §51 Ubi enim causa ipsa deficiet, quomodo non omnia quoque quæ ei videbantur innixa pariter evacuabuntur? Propterea quoque [Alias, denique] et qui in carne seminant, de carne habent metere corruptionem: quod videlicet omnis caro fenum, et gloria ejus tanquam flos feni et ubi fenum aruerit, florem quoque nihilominus cadere sit necesse. Solus qui est, causa est indeficiens: nec flos feni, sed verbum Domini manet in æternum (Isai. XL, 6-8). Denique *cælum*, inquit, *et terra transibunt, verba autem mea non transibunt* (Matth. XXIV, 35).

3. Prudenter itaque, dilectissimi, et utiliter elegistis propter verba laborum ejus custodire vias duras; illic seminantes, ubi ne minima quidem portio vestri seminis valeat deperire. Sane qui parce seminat, non quidem non metet, sed parce metet (II Cor. IX, 6). Nempe qui metit, mercedem accipit: et scimus quis promisit ne eum quidem qui pro nomine suo calicem aquæ frigidæ dederit sitienti, mercede propria cariturum (Matth. X, 42). Nunquid tamen non in qua mensura mensus fuerit sibi quoque remetietur, aut in retributione æquabitur ei qui non aquam porrigens, sed sanguinem fundens, propinatum sibi biberit calicem Salvatoris? Non est hic calix aquæ frigidæ, sed calix inebrians quam præclarus (Psal. XXII, 5), calix vini meri, et quidem plenus mixto (Psal. LXXIV, 9). Solus enim merum habuit vinum Dominus meus Jesus, qui solus perfecte mundus, et semper etiam potest facere mundum de immundo conceptum semine. Solus plane merum habuit vinum, qui nimirum et secundum divinitatem sapientia est ubique attingens propter munditiam suam, et nihil iniquatum cadit in eum: et secundum humanitatem peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Solus non debito

(31) Tiraq. et Horst. *mercantur æternam*.

conditionis gustavit mortem, sed suæ beneplacito voluntatis, sane non ad propriam utilitatem, bonorum enim nostrorum non eget: sed nec tanquam retribuens nobis gratiam pro gratia, qui non aliter pro amicis mortuus est, nisi pro acquirendis, videlicet ut amicos faceret ex inimicis. Cum enim adhuc inimici essemus, reconciliati sumus Deo per sanguinem Filii, sui. Aut potius pro jam amicis, etsi nondum quidem amantibus, sed tamen jam amatis. In hoc est enim gratia, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quia prior ipse dilexit nos. Vis nosse quam longe prior? *Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi*, ait Apostolus, *qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cælestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem*: et post pauca: *Gratificavit*, inquit, *nos in dilecto Filio suo* (Ephes. I, 3, 4, 6). Quomodo non dilecti jam tunc in illo, quando electi in illo? quomodo non ei grati, in quo gratificati sumus? Sic ergo Christus secundum tempus quidem pro impiis mortuus est: secundum prædestinationem autem pro fratribus et amicis.

4. In his ergo omnibus merum est vinum ipsius equidem et solius, uti ne quispiam cæterorum præsumere audeat non esse quod sibi propheticum illud aptetur: *Vinum tuum mistum est aqua* (Isai. I, 22). Primum, quod nemo interim mundus a sorde, nemo gloriari possit omnino se castum habere cor. Deinde quod mortis debitum persolvant quandoque necesse est. Tertio, quod ponentes pro Christo animas, hoc sibi compendio vitam mereantur æternam (31): sed et væ eis, si ipsius erubescerent testimonium. Quarto, quod prærogatæ sibi gratis exhibitæ tantæ dilectioni imparem nimis exiguanque rependant. Attamen nec hoc mistum, qui sine mistura est, indignatur, adeo ut fiducialiter Apostolus dicat, implere se quæ desunt passionum Christi in corpore suo (Coloss. I, 24). Sit ergo licet electis pariter omnibus unus idemque denarius vitæ reddendus æternæ et in ipsa tamen sicut stella a stella differt in claritate, et alia claritas solis, alia claritas lunæ, alia stellarum; sic erit et resurrectio mortuorum; et quamvis domus una, diversæ tamen in ea sunt mansiones: ut videlicet, quantum quidem ad æternitatem et sufficientiam, et qui parum, non minoretur, et qui multum, non abundet: quantum vero ad eminentiam et discretionem meritorum, §52 unusquisque accipiat secundum suum laborem, ne quid omnino pereat quod in Christo sit seminatum.

5. Hæc autem dicta sunt, fratres, ut illius tam spiritualis responsi, quod hodie nobis considerandum est, gratia commendetur: *Quoniam tu es, Domine, spes mea*. Quidquid igitur agendum sit, quidquid declinandum, quidquid tolerandum, quidquid optandum, tu es, Domine, spes mea. Hæc mihi omnium promissionum causa, hæc tota ratio meæ expectationis. Præterdat alter meritum, sustinere se jactet pondus dici et æstus, jejuna bis in Sabbato dicat,